

Královéhradecký kraj

Katastrální výměra: 4 758 ha

Počet obyvatel: 574 833

Adresa URL: www.kr-kralovehradecky.cz

Královéhradecký kraj

Královéhradecko bylo již od pravěku důležitou sídelní oblastí, v níž se postupně vystřídali příslušníci různých pravěkých kultur. Jejich sídla se koncentrovala v povodí Labe a ostatních říčních toků. Od 10. století zaujímal zdejší kraj významnou roli při formování českého státu. O sto let později byl Hradec sídlem kastelánů, církevním správním centrem a jeden čas bylo Hradecko i knížecím údělem. Na této tradici pak byl koncem 13. století zformován královéhradecký kraj. Jeho význam byl v této době posílen vznikem opevněných královských měst Hradec Králové, Jaroměř, Dvůr Králové nad Labem, Trutnov, Nový Bydžov, která se na počátku 14. století stala věnnými městy českých královen. Pro kulturní a hospodářský rozvoj kraje byl důležitý vznik řady klášterů, z nichž největší věhlas získal klášter v Broumově.

Na hospodářském a kulturním vzestupu kraje v 16. století měla podíl rychle rostoucí poddanská města Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Broumov, Jičín, Vrchlabí, Hostinné a další, stejně jako rozvoj hospodaření velkostatků na panstvích pánů z Poděbrad, z Pernštejna, Smiřických a Trčků z Lípy. Krátké, ale významné bylo působení Albrechta z Valdštejna v Jičíně během třicetileté války. Po jejím skončení se Hradec Králové stal význačným centrem protireformace.

K hospodářskému pokroku vedl kromě některých reforem i vznik manufaktur. Potštejnská plátenická manufaktura a Trutnovská obchodní společnost se prosadily i za hranicemi Čech. Hospodářský obraz kraje tehdy doplňovala těžba železných a dalších rud včetně stříbra v Krkonoších nebo sklářská výroba v Orlických horách. Od 18. století se rozvíjela těžba černého uhlí v okolí Žacléře a Jestřebích hor.

V polovině 18. století bylo město Hradec Králové přestavěno na moderní pevnost, kterou záhy doplnila výstavba zcela nové pevnosti Josefova. V důsledku toho se kraj stal i hlavním bojištěm války prusko-rakouské v roce 1866. Na přelomu 18. a 19. století se Hradecko stalo po Praze druhým významným centrem českého národního obrození. Osvětová činnost družin vlastenecké inteligence a různých spolků, významné tiskárny, rozvoj školství a působení divadel v Hradci Králové a v některých dalších místech kraje se staly ohnisky jeho kulturního rozvoje.

Od poloviny 19. století celý doposud agrární profil Hradecka změnila průmyslová revoluce. V jejím průběhu vznikla řada cukrovarů, textilních a později i strojírenských továren. Již v roce 1857 prořala kraj jedna z nejstarších železničních tratí v Čechách. Většina měst se začala rozrůstat a nebývale se zvětšil počet jejich obyvatel. Hradec Králové postupně rostl v průmyslové centrum a počátkem 20. století zahájil pozoruhodnou přestavbu v moderní město. Realizací architektonických a urbanistických návrhů J. Gočára si Hradec Králové získal název "salón republiky". Ohrožení Československé republiky vyvolalo v letech 1935–1938 výstavbu pohraničního opevnění, které je dodnes symbolem odhodlání bránit se proti nacismu.

Odsun německého obyvatelstva po roce 1945 znamenal násilný zásah do života a hospodářského rozvoje příhraničních oblastí. Stejně neblaze poznamenala po roce 1948 charakter celého kraje likvidace

svobodného podnikání. Vznik Královéhradeckého kraje po obnově krajského zřízení v roce 2000 navazuje na tisíciletý vývoj správního uspořádání českého státu a dovršuje současný proces decentralizace České republiky.

Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech. Hranici kraje tvoří z více než jedné třetiny státní hranice s Polskem v délce asi 208 km. Na jihu sousedí s Pardubickým krajem, na jihozápadě se Středočeským krajem a na západě s Libereckým krajem. Na severu sousedí s polským Dolnoslezským vojvodstvím. Krajská metropole Hradec Králové je od hlavního města Prahy vzdálená 112 km.

Chloubou Královéhradeckého kraje je především přírodní bohatství. Na severu a severovýchodě se rozkládají pohoří Krkonoše a Orlické hory, které na jihu a jihozápadě přecházejí do úrodné Polabské nížiny. Obě pohoří od sebe odděluje Broumovský výběžek, který byl kdysi plochou pánví mezi dvěma pohořími a kde příroda vytvořila rozsáhlá skalní města. Jsou to Teplické a Adršpašské skály, Broumovské stěny, Křížový vrch a Ostaš. Tato oblast patří mezi nejvydatnější a nejkvalitnější zásobárny pitné vody v České republice. Významnou část území tvoří krkonošské a orlické podhůří. Hlavními vodními toky jsou Labe a jeho přítoky Orlice a Metuje. Téměř celé území kraje náleží do povodí Labe, jen okrajová část Broumovského výběžku k povodí Odry. Nejvyšším vrcholem kraje je Sněžka (1 602 m n. m.) v Krkonoších, která je zároveň nejvyšší horou České republiky. Nejnižše položeným bodem je hladina Labe v místě, kde opouští území okresu Hradec Králové v nadmořské výšce 202 m.

Zajímavou oblastí pro návštěvníky je i lázeňství. V Královéhradeckém kraji nabízejí své služby Janské lázně, Anenské slatinné lázně či Lázně Velichovky.

Po celý rok je návštěvníkům k dispozici zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem, která mimo jiné nabízí Africké safari, v němž se návštěvníci projíždějí ve speciálně upravených safaribusech mezi volně vypuštěnými zvířaty.

Na území kraje leží mnoho různě dochovaných hradů, zámků a zřícenin. Jedním z nejmajestátnějších je gotický hrad Kost, který byl založen v polovině 14. století. Typická je pro něj hravní hradní věž, která má půdorys lichoběžníku. Mezi největší zříceniny v České republice se řadí hrad Potštejn, jehož historie saná až do 13. století a k jeho nejvýznamnějším majitelům patřil rod Pernštejnů. Další významnou památkou kraje je hrad Pecka, který je spojen s jménem významného českého šlechtice Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic.

Architektonicky výraznou památkou je Kuks – barokní komplex bývalých lázní, zámku a špitálu s kostelem Nejsvětější Trojice. Byl založen koncem 17. století hrabětem Františkem Antonínem Šporkem. Jeho nejceněnější výzdobou jsou pískovcové sochy, které vytvořil Matyáš Bernard Braun. Rozsáhlé sbírky nabízí renesanční zámek v Opočně a za zmínku stojí také Babiččino údolí a zámek v Ratibořicích, zámky v Náchodě, Novém městě nad Metují, Častolovicích, Doudlebech nad Orlicí a další.

Královéhradecký kraj dnes žije také kulturou. Tradičně se zde koná mnoho hudebních festivalů, přehlídek divadelních souborů či různých festivalů, ať už například filmových, divadelních, folklórních apod. Jednou z největších akcí svého druhu nejen u nás, ale patrně i v Evropě je festival Jičín – město pohádky. V Hradci Králové sídlí Muzeum Východních Čech, Galerie moderního umění, ale také planetárium a hvězdárna.

OKRESY

Okresní úřady na území České republiky ukončily svoji činnost 31. prosince 2002, takže od 1. ledna 2003 představují okresy pouze územní obvody policie, soudů a některých jiných státních institucí.

V Královéhradeckém kraji jsou tyto okresy:

Hradec Králové

Jičín

Náchod

Rychnov nad Kněžnou

Trutnov

SPRÁVNÍ OBVODY

Obce s rozšířenou působností představují nový typ obcí vykonávajících státní správu v přenesené působnosti. Jsou obcemi s nejširším rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti. V jimi spravovaném území se nacházejí i obce s pověřeným obecním úřadem.

V Královéhradeckém kraji jsou tyto správní obvody obcí s rozšířenou působností:

Broumov

Dobruška

Dvůr Králové nad Labem

Hořice

Hradec Králové

Jaroměř

Jičín

Kostelec nad Orlicí

Náchod

Nová Paka

Nové Město nad Metují

Nový Bydžov

Rychnov nad Kněžnou

Trutnov

Vrchlabí

